

DIREKTIIVID

NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/70/EURATOM,

19. juuli 2011,

millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 31 ja 32,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut, mis on koostatud pärast arvamuse saamist eksperdirühmalt, kelle teadus- ja tehnikakomitee on määranud liikmesriikide teaduseksperptide hulgast,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artikli 2 punktis b nähakse ette ühtsete ohutusnormide kehtestamine töötajate ja kogu elanikkonna tervise kaitseks.
- (2) Euratomi asutamislepingu artiklis 30 on sätestatud, et kehtestatakse põhistandardid töötajate ja kogu elanikkonna tervise kaitseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.
- (3) Euratomi asutamislepingu artikli 37 kohaselt peavad liikmesriigid esitama komisjonile radioaktiivsete jäätmete lõppladustamise plaanidega seotud üldandmeid.
- (4) Nõukogu direktiiviga 96/29/Euratom sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest ⁽³⁾. Kõnealuse direktiivi sätteid on täiendatud teiste, spetsiifilisemate õigusaktidega.

- (5) Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktika kohaselt moodustavad Euratomi asutamislepingu 3. peatüki tervisekaitset ja ohutust käsitlevad sätted sidusa terviku, millega antakse komisjonile märkimisväärse ulatusega volitused, et kaitsta elanikkonda ja keskkonda radioaktiivse saastatuse ohu eest ⁽⁴⁾.

- (6) Nõukogu 14. detsembri 1987. aasta otsusega 87/600/Euratom (ühenduse operatiivse teabevahetuse korra kohta kiirgushädaolukorra puhul) ⁽⁵⁾ on kehtestatud raamistik, mida liikmesriik peab kasutama teavitamiseks ja teabe esitamiseks, et kaitsta elanikkonda kiirgushädaolukorra puhul. Nõukogu 27. novembri 1989. aasta direktiivis 89/618/Euratom (elanikkonna teavitamise kohta kiirgushädaolukorra puhul rakendatavatest tervisekaitsemeetmetest ja kasutatavatest abinõudest) ⁽⁶⁾ on liikmesriikidele pandud kohustus teavitada elanikkonda kiirgushädaolukorra puhul.

- (7) Nõukogu direktiiviga 2003/122/Euratom ⁽⁷⁾ on ette nähtud kõrgaktiivsete kinniste kiirgusallikate ja omanikuta kiirgusallikate, sealhulgas kasutamata allikate kontrollimine. Kooskõlas kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni („ühiskonventsioon“), Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) kiirgusallikate ohutust ja julgeolekut käsitleva käitumisjuhendi ja praeguste tavadega võib kinniseid kasutamata allikaid võtta ringlusse, korduvkasutada või lõppladustada. Paljudel juhtudel tuleb selleks allikas või seade koos allikaga tagastada tarnijale või tootjale kvaliteedi kinnitamiseks või töötlemiseks.

- (8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiviga 2006/21/EÜ ⁽⁸⁾ on hõlmatud kaevandustööstuse jäätmete käitlemine, kusjuures jäätmed võivad olla ka radioaktiivsed; kuid reguleerimisalast on välja jäetud spetsiifiliselt radioaktiivsusega seotud aspektid, mida on käsitletud Euratomi asutamislepingus.

⁽¹⁾ 4. mai 2011. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽²⁾ 23. juuni 2011. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

⁽³⁾ EÜT L 159, 29.6.1996, lk 1.

⁽⁴⁾ C-187/87 (EKL 1988, lk 5013) ja C-29/99 (EKL 2002, lk I-11221).

⁽⁵⁾ EÜT L 371, 30.12.1987, lk 76.

⁽⁶⁾ EÜT L 357, 7.12.1989, lk 31.

⁽⁷⁾ ELT L 346, 31.12.2003, lk 57.

⁽⁸⁾ ELT L 102, 11.4.2006, lk 15.

- (9) Nõukogu direktiivis 2006/117/Euratom⁽¹⁾ on sätestatud Euroopa Aatomienergiaühenduse („ühendus“) radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse piiriüleste vedude järelevalve ja kontrolli süsteem. Osutatud direktiivi täiendati komisjoni 4. detsembri 2008. aasta soovitusega 2008/956/Euratom, mis käsitleb radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse kolmandatesse riikidesse ekspordimise kriteeriume⁽²⁾.
- (10) Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiivis 2009/71/Euratom (millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik)⁽³⁾ seatakse liikmesriikidele kohustus kehtestada tuumaohutuse riiklik raamistik ja tagada selle toimimine. Kuigi kõnealune direktiiv käsitleb peamiselt tuumaseadmete tuumaohutust, on selles öeldud, et on oluline tagada ka radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemine, sealhulgas nende ladustamis- ja lõppladustamisraamatites. Seega ei peaks kehtestama nende, direktiivis 2009/71/Euratom ja käesolevas direktiivis käsitletud rajatistega seoses ebaproportsionaalseid või tarbetuid kohustusi, eriti seoses aruandlusega.
- (11) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiiv 2003/35/EÜ (milles sätestatakse üldsuse kaasamine teatavate keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse)⁽⁴⁾ kehtib teatud kavade ja programmide suhtes, mis kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiivi 2001/42/EÜ (teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta)⁽⁵⁾ reguleerimisalasse.
- (12) Komisjoni 24. oktoobri 2006. aasta soovitus 2006/851/Euratom (tuumarajatiste sulgemiseks ning kasutatud kütuse ja radioaktiivsete jäätmete kõrvaldamiseks ette nähtud rahaliste vahendite haldamise kohta)⁽⁶⁾ on tähelepanu pööranud piisavale rahastamisele, selle finantskindlusele ja läbipaistvusele, mis peab tagama, et vahendeid kasutatakse üksnes nende kavandatud eesmärgil.
- (13) Leedu, Slovakkia ja Bulgaaria Euroopa Liiduga ühinemisega seotud eritingimustel, mil nõuti teatud tuumaelektrijaamade varajast sulgemist, on ühendus osalenud rahaliste vahendite kogumisel ja annab teatud tingimustel rahalist toetust erinevatele dekomisjoneerimise projektidele, mis hõlmavad ka radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemist.
- (14) IAEA egiidi all sõlmitud ühiskonventsioon on stimuleeriv meede, mille eesmärk on riiklike meetmete ja rahvusvahelise koostöö tõhustamisega saavutada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutuse kõrge tase kogu maailmas ja säilitada seda.
- (15) Mõned liikmesriigid on juba osalenud ja kavatsesid ka edaspidi osaleda USA-Venemaa juhitud ülemaailmse ohu vähendamise algatuses, saates uurimisreaktorite kasutatud tuumkütust Ameerika Ühendriikidesse ja Venemaa Föderatsiooni.
- (16) IAEA ajakohastas 2006. aastal normide ülesehitust ja avaldas ohutuse aluspõhimõtted; neid töid toetasid ühendus, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon / Tuumenergia Agentuur ja muud rahvusvahelised organisatsioonid. Ohutuse aluspõhimõtete kohaldamine hõlbustab rahvusvaheliste ohutusnormide kohaldamist ja aitab saavutada suuremat kooskõla eri riikide eeskirjade vahel.
- (17) Järgides nõukogu 8. mai 2007. aasta järeldustes tuumaohutuse ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise kohta esitatud üleskutset moodustada ELi tasandi kõrgetasemeline töörihm, moodustati komisjoni 17. juuli 2007. aasta otsusega 2007/530/Euratom (millega moodustatakse tuumaohutuse ja tuumajäätmete käitlemise kõrgetasemeline Euroopa töörihm)⁽⁷⁾ tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa töörihm (ENSREG), et anda panus ühenduse eesmärkide saavutamisse kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise alal. ENSREGi järeldused ja soovitused kajastusid nõukogu 16. detsembri 2008. aasta resolutsioonis kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohta ning nõukogu 10. novembri 2009. aasta järeldustes tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa töörihma aruande kohta.
- (18) Euroopa Parlament võttis 10. mail 2007. aastal vastu resolutsiooni „Euratomi hindamine – 50 aastat Euroopa tuumaenergiapoliitikat“, kus ta kutsus üles kohaldama ühtlustatud norme radioaktiivsete jäätmete käitlemisel ja palus komisjonil vaadata läbi tema õigusakti ettepaneku sellekohased kavandid ning esitada uus ettepanek radioaktiivsete jäätmete käitlemise direktiivi kohta.
- (19) Kuigi iga liikmesriik võib oma energiaallikad jätkuvalt ise kindlaks määrata, tekib radioaktiivseid jäätmeid kõikides liikmesriikides kas elektrienergia tootmisel või tööstus-, põllumajandus- ja teadustegevuses või meditsiini valdkonnas, tuumarajatiste dekomisjoneerimisel või parandus- ning sekkumistegevuste käigus.

⁽¹⁾ ELT L 337, 5.12.2006, lk 21.

⁽²⁾ ELT L 338, 17.12.2008, lk 69.

⁽³⁾ ELT L 172, 2.7.2009, lk 18.

⁽⁴⁾ ELT L 156, 25.6.2003, lk 17.

⁽⁵⁾ EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30.

⁽⁶⁾ ELT L 330, 28.11.2006, lk 31.

⁽⁷⁾ ELT L 195, 17.7.2007, lk 44.

- (20) Tuumareaktorite töö käigus tekib kasutatud tuumkütust. Iga liikmesriik võib oma tuumkütusetsükli poliitika jätkuvalt ise määratleda. Kasutatud tuumkütust võib pidada kasulikuks ressursiks, mida saab ümber töötada, või mida saab määrata lõpladustamisele, kui see klassifitseeritakse radioaktiivseteks jäätmeks. Milline ka ei oleks tema valik, on vaja kaaluda, kuidas lõpladustada ümber töötamisel eraldatud kõrgaktiivseid jäämeid või jäätmeks klassifitseeritud kasutatud tuumkütust.
- (21) Radioaktiivseid jäämeid, kaasa arvatud jäätmeks loetud kasutatud tuumkütust, on vaja koguda ja eraldada need inimestest ja elukeskkonnast pikaks ajaks. Jätmete konkreetsete omaduste, nimelt nende radionukliidide sisalduse tõttu on vaja meetmeid, et kaitsta inimeste tervist ja keskkonda ioniseeriva kiirgusega seotud ohtude eest, sealhulgas on vaja meetmeid jätmete sobivatesse mahutitesse lõpladustamiseks käitlemise lõpus. Radioaktiivsete jätmete ladustamine, sealhulgas pikaajaline ladustamine, on ajutine lahendus, mitte lõpladustamise alternatiiv.
- (22) Riigi radioaktiivsete jätmete klassifitseerimise skeemiga tuleks nimetatud korraldust toetada sel viisil, et skeemis võetakse täielikult arvesse radioaktiivsete jätmete konkreetset liigi ja nende omadused.
- (23) Praegusel ajal on tüüpiline lõpladustamispehõimõte madal- ja keskaktiivsete radioaktiivsete jätmete puhul lõpladustamine maapinna lähedal asuvatesse mahutitesse. Tehnilisest küljest on laialdaselt omaks võetud, et nii kõrgaktiivsete jätmete käitlemise kui ka jäätmeks loetud kasutatud tuumkütuse käitlemise lõppetapina on geoloogiline lõpladustamine sügaval asuvates geoloogilistes kihtides praegu ohutuim ja jätkusuutlikem valik. Kuigi iga liikmesriik vastutab ise oma kasutatud tuumkütuse ja madal-, kesk- või kõrgaktiivsete radioaktiivsete jätmete käitlemise poliitika eest, peaks liikmesriigi riiklik poliitika hõlmama lõpladustamisvariantide kavandamist ja rakendamist. Kuna jäätmehoidla rajamine ja arendamine võtab aega aastakümneid, on paljudes programmides tunnistatud vajadust säilitada paindlikkus ja kohanemisvõimelisus, näiteks selleks, et kaasata uusi teadmisi hoidla koha tingimuste kohta või järgida võimalikke muutusi lõpladustamissüsteemis. Sellega seoses võiksid eksperditeadmiste ja tehnoloogia kättesaadavust parandada radioaktiivsete jätmete geoloogilise lõpladustamise tehnoloogiaplatformi (IGD-TP) raames teostatavad tegevused. Et seda teha, võib lõpladustamissüsteemi tehnilisel väljatöötamisel kasutada tagasipööratavuse ja -võetavuse pehõimõtteid. Need kriteeriumid ei peaks siiski asendama hästi projekteeritud jäätmehoidlat, mis võimaldaks tuumarajatise sulgemist. Vaja on jõuda kompromissini, sest radioaktiivsete jätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemisel lähtutakse teaduse ja tehnoloogia kõige uuematest suundadest.
- (24) Iga liikmesriigi moraalne kohus peaks olema vältida kasutatud tuumkütuse, sealhulgas radioaktiivsete jätmete, samuti olemasolevate tuumaseadmete dekomisjoneerimisega seotud koormuse pehõjendamatu panemist tulevastele põlvkondadele. Käesoleva direktiivi kohaldamisega näitavad liikmesriigid, et nad on võtnud mõistlikke meetmeid selle eesmärgi saavutamiseks.
- (25) Ühiskonventsioonis on taas kinnitatud aluspehõimõtet, et kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise ohutuse eest vastutab lõppkokkuvõttes liikmesriik. Käesoleva direktiiviga tuleks tugevdada kõnealust iga riigi vastutuse pehõimõtet ning samuti pehõimõtet, et riigi pädeva reguleeriva asutuse kontrolli all on kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete ohutu käitlemise eest esmavastutav tegevusloa omanik; samuti tuleks tugevdada pädevate reguleerivate asutuste rolli ja sõltumatust.
- (26) Ollakse seisukohal, et radioaktiivse kiirguse allikate kasutamine pädeva reguleeriva asutuse poolt reguleerimisülesannete täitmise eesmärgil ei mõjuta tema sõltumatust.
- (27) Liikmesriigid peaksid tagama kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise piisava rahastamise.
- (28) Liikmesriigid peaksid kehtestama riiklikud programmid, millega tagatakse poliitiliste otsuste muutmise selgeteks säteteks, millega nähakse ette kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise kõikide etappide õigeaegne rakendamine nende tekitamisest kuni lõpladustamiseni. Peaks olema võimalik vormistada osutatud riiklik programm ühtse viitedokumendi või dokumentide pakettina.
- (29) Ollakse seisukohal, et kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise riiklikku korda rakendatakse mõnel õiguslikul, reguleerival või organisatsioonilisel viisil, mille valiku üle otsustab liikmesriik ise.
- (30) Kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise eri etapid on omavahel tihedalt seotud. Ühe etapi kohta tehtud otsus võib mõjutada järgmist etappi. Seepärast tuleks sellise riikliku programmi väljatöötamisel arvestada seda vastastikust sõltuvust.
- (31) Kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jätmete käitlemise puhul on oluline läbipaistvus. Läbipaistvuse tagamiseks on vaja, et üldsust tõhusalt teavitataks ning et kõikidel asjakohastel sidusrühmadel, kaasa arvatud kohalikel ametiasutustel ja üldsusel, oleks võimalus osaleda otsustusprotsessis kooskõlas riiklike ja rahvusvaheliste kohustustega.
- (32) Liikmesriikidevaheline ja rahvusvaheline koostöö võib hõlbustada ja kiirendada otsuste tegemist, kuna see võimaldab juurdepääsu eksperditeadmiste ja tehnoloogiale.

- (33) Mõni liikmesriik leiab, et kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise, sealhulgas lõppladustamisrajatiste ühine kasutamine võib olla kasulik, ohutu ja kulutõhus lahendus, kui see põhineb asjaomaste liikmesriikide vahel sõlmitud lepingul.
- (34) Ohutust puudutava otsustusprotsessi dokumenteerimine peab toimuma vastavalt ohu tasemele (etapiiviisiline lähenemisviis) ning see peaks olema aluseks kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud otsuste tegemisel. See peaks võimaldama kindlaks teha ebakindlad valdkonnad, millele ohutuse hindamisel tuleb tähelepanu pöörata. Ohutust käsitlevate otsuste tegemine peaks põhinema ohutushindamise tulemustel ja teabel ohutushindamise ja selle juures kasutatud eelduste kindluse ja usaldatavuse kohta. Otsustusprotsess peaks seega tuginema argumentidele ja tõenditele, millega tahetakse näidata, et kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohale või tegevusele seatud ohutusnormid on täidetud. Lõppladustamisrajatiste puhul peaks dokumenteerimine parandama arusaamist nendest aspektidest, mis mõjutavad lõppladustamissüsteemi ohutust, sealhulgas looduslikud (geoloogilised) ja tehistõkked, ja lõppladustamissüsteemi eeldatavat arengut ajas.
- (35) Liikmesriik, kus ei ole kasutatud tuumkütust ega peatset väljavaadet selle tekkimiseks ega kasutatud tuumkütusega seotud praeguseid ega kavandatud tegevusi, kannaks ebaproportsionaalset ja tarbetut kohustust, kui ta peaks käesoleva direktiivi kasutatud tuumkütusega seotud sätteid üle võtma ja neid rakendama. Seetõttu tuleks selline liikmesriik, kuni ta ei ole teinud otsust viia ellu kasutatud tuumkütusega seotud mis tahes tegevust, vabastada kohustusest võtta üle käesoleva direktiivi kasutatud tuumkütusega seotud sätteid ja need rakendada.
- (36) Sloveenia Vabariigi valitsuse ja Horvaatia Vabariigi valitsuse vaheline leping (mis käsitleb Krško tuumaelektrijaama staatuse ja muude õiguslike suhete reguleerimist seoses elektrijaama tehtavate investeeringute, selle kasutamise ja dekomisjoneerimisega) reguleerib tuumaelektrijaama kaasomandit. Nimetatud lepinguga nähakse ette jagatud vastutus kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja lõppladustamise eest. Seega tuleks sätestada erand käesoleva direktiivi teatud sätetest, et mitte takistada kõnealuse kahepoolse lepingu täielikku rakendamist.
- (37) Kuigi käesolevas direktiivis tunnistatakse, et riiklikus raamistikus tuleks arvesse võtta kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmetega seotud kiirgus- ja muud ohud, ei hõlma käesolev direktiiv mitteradioloogilisi ohte, mille puhul tuleb juhendada Euroopa Liidu toimimise lepingust.
- (38) Kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud pädevuse ja oskuste säilitamine ja edasiarendamine, mis on ohutuse kõrge taseme tagamiseks oluline, peaks põhinema õppimisel töökogemuste kaudu.
- (39) Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kõigi osaliste tehniline koostöö võib luua eeldused kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise parandamiseks ning aidata kaasa kõrgaktiivsete radioaktiivsete jäätmete radioaktiivse toksilisuse ohu vähendamisele.
- (40) Vastastikune eksperdihindamine võiks olla suurepärase vahend Euroopa Liidus usalduse loomiseks kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise vastu ning eesmärk peaks olema arendada edasi ja vahetada kogemusi ning tagada ohutuse kõrge tase,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

REGULEERIMISALA, MÕISTED JA ÜLDPÕHIMÕTTED

Artikkel 1

Sisu ja eesmärgid

1. Käesoleva direktiiviga luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks, et vältida tarbetu koormuse tekitamist tulevastele põlvkondadele.
2. Direktiiviga tagatakse, et liikmesriigid kehtestavad kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise asjakohase riikliku korra ohutuse kõrge taseme tagamiseks, et kaitsta töötajaid ja muud elanikkonda ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest.
3. Direktiiviga tagatakse vajalikul määral üldsuse teavitamine kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisest ning üldsuse kaasamine, võttes asjakohaselt arvesse julgeoleku ja ärisaladusena käsitleva teabe küsimusi.
4. Ilma et see piiraks direktiivi 96/29/Euratom kohaldamist, täiendatakse käesoleva direktiiviga Euratomi asutamislepingu artiklis 30 osutatud põhistandardeid, niivõrd kui need on seotud kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutusega.

Artikkel 2

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse
 - a) tsiviilotstarbelise tegevuse käigus tekkinud kasutatud tuumkütuse käitlemise kõikidele etappidele;
 - b) tsiviilotstarbelise tegevuse käigus tekkinud radioaktiivsete jäätmete käitlemise kõikidele etappidele, jäätmete tekitamisest kuni lõppladustamiseni.
2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata
 - a) selliste kaevandamistegevuse käigus tekkinud jäätmete suhtes, mis võivad olla radioaktiivsed ja on hõlmatud direktiivi 2006/21/EÜ reguleerimisalaga;
 - b) lubatud heite suhtes.

3. Käesoleva direktiivi artikli 4 lõiget 4 ei kohaldata
- kinniste kasutamata allikate tarnijale või tootjale tagasisaamiseks;
 - uurimisreaktorite kasutatud tuumkütuse tagasisaamiseks või ekspordile, võttes arvesse kohaldatavaid rahvusvahelisi lepinguid;
 - olemasoleva Krško tuumaelektrijaama jäätmetele ja kasutatud tuumkütusele, kui see on seotud Sloveenia ja Horvaatia vaheliste vedudega.
4. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriigi või liikmesriigis asuva ettevõtja õigust saata radioaktiivsed jäätmed pärast nende töötlemist tagasi jäätmete päritoluriiki, kui
- radioaktiivsed jäätmed saadetakse kõnealusesse liikmesriiki või kõnealusele ettevõtjale töötlemiseks või
 - muud ained saadetakse kõnealusesse liikmesriiki või kõnealusele ettevõtjale jäätmete taaskasutuse eesmärgil.

Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriigi või selles liikmesriigis asuva sellise ettevõtja, kellele kasutatud tuumkütus töötlemiseks või ümbertöötamiseks saadetakse, õigust saata töötlemise või ümbertöötamise käigus taaskasutusse võetud radioaktiivsed jäätmed või kokku lepitud ekvivalendid päritoluriiki tagasi.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „sulgemine” – igasuguse tegevuse lõpetamine mingil ajal pärast kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete paigutamist lõppladustamisrajatisse, kaasa arvatud lõplikud insenertehnilised või muud tööd rajatise viimiseks pikaajalise ohutuse seisundisse;
- „pädev reguleeriv asutus” – asutus või asutuste süsteem, kellele liikmesriigis on tehtud ülesandeks tegutseda kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutuse reguleerimise valdkonnas vastavalt artiklile 6;
- „lõppladustamine” – kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete paigutamine rajatisse ilma kavatsuseta seda sealt välja võtta;
- „lõppladustamisrajatis” – iga rajatis või seade, mille esmane otstarve on radioaktiivsete jäätmete lõppladustamine;
- „tegevusluba” – igasugune juriidiline dokument, mis on liikmesriigi jurisdiktsiooni all välja antud tegevuseks, mis on seotud kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega, või millega kehtestatakse vastutus kasutatud tuumkütuse käitlemise koha või radioaktiivsete jäätmete käitlemise koha asukoha valimise, projekteerimise, ehitamise, kasutusse võtmise, kasutamise, dekomisjoneerimise või sulgemise eest;

6) „tegevusloa omanik” – juriidiline või füüsiline isik, kes vastutab kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud tegevuse või koha eest, nagu on täpsustatud tegevusloas;

- „radioaktiivsed jäätmed” – gaasilises, vedelas või tahkes olekus radioaktiivne aine, millele liikmesriik või juriidiline või füüsiline isik, kelle otsust liikmesriik tunnustab, ei näe ette ega kaalu edasist kasutust ning mida pädev reguleeriv asutus käsitleb liikmesriigi õiguslikus ja reguleerivas raamistikus radioaktiivsete jäätmetena;
- „radioaktiivsete jäätmete käitlemine” – igasugune tegevus, mis on seotud radioaktiivsete jäätmetega ümber käimisega, nende eeltöötlemise, töötlemise, sobivale kujule viimise, ladustamise või lõppladustamisega, välja arvatud käitlemiskohaväline vedu;
- „radioaktiivsete jäätmete käitlemise koht” – iga rajatis või seade, mille esmane otstarve on radioaktiivsete jäätmete käitlemine;
- „ümbertöötamine” – protsess või tegevus, mille eesmärk on eraldada lõhustuv ja muundamiseks sobiv materjal kasutatud tuumkütusest selle edasiseks kasutamiseks;
- „kasutatud tuumkütus” – tuumkütus, mida on kiiritatud ning mis on reaktori südamikust jäädavalt eemaldatud; kasutatud tuumkütust võib pidada kasutatavaks ressursiks, mida saab ümber töötada, või määrata lõppladustamisele, kui see klassifitseeritakse radioaktiivseteks jäätmeteks;
- „kasutatud tuumkütuse käitlemine” – igasugune tegevus, mis on seotud kasutatud tuumkütusega ümber käimisega, selle ladustamise, ümbertöötamise või lõppladustamisega, välja arvatud käitlemiskohaväline vedu;
- „kasutatud tuumkütuse käitlemise koht” – iga rajatis või seade, mille esmane otstarve on kasutatud tuumkütuse käitlemine;
- „ladustamine” – kasutatud tuumkütuse või radioaktiivsete jäätmete paigutamine rajatisse kavatsusega see sealt välja võtta.

Artikkel 4

Üldpõhimõtted

- Liikmesriigid kehtestavad kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riikliku poliitika ja tagavad selle toimimise. Ilma et see piiraks artikli 2 lõike 3 kohaldamist, lasub igal liikmesriigil lõplik vastutus liikmesriigis tekitatud kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise eest.

2. Kui radioaktiivseid jäätmeid või kasutatud tuumkütust veetakse liikmesriiki või kolmandasse riiki töötlemise või ümbertöötamise eesmärgil, siis lasub lõplik vastutus nende ainete (sealhulgas võimalike kõrvalsaadusena tekkivate jäätmete) ohutu ja vastutustundliku lõppladustamise eest radioaktiivse materjali vedanud liikmesriigil või kolmandal riigil.

3. Riiklik poliitika tugineb kõigile järgmistele põhimõtetele:

- a) radioaktiivsete jäätmete tekitamine hoitakse mõistlikult teostataval miinimumtasemel nii aktiivsuse kui ka koguse poolest, kasutades sobivaid projekteerimismeetmeid ning käitamis- ja dekomisjoneerimistavasid, kaasa arvatud ainete ringlussevõtt ja taaskasutus;
- b) arvesse võetakse kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete tekitamise kõikide etappide vahelisi sõltuvusi;
- c) kasutatud tuumkütust ja radioaktiivseid jäätmeid käideldakse ohutult, sealhulgas on oluline pikaajaline ohutus koos passiivsete ohutusmeetmetega;
- d) meetmeid võetakse etapiviisiliselt;
- e) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kulud kannab nimetatud ainete tekitaja;
- f) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kõikides etappides kohaldatakse tõenditel põhinevat ja dokumenteeritud otsustusprotsessi.

4. Radioaktiivsed jäätmed lõppladustatakse liikmesriigis, kus need tekitati, välja arvatud juhul, kui jäätmete veo ajaks on asjaomase liikmesriigi ja teise liikmesriigi või kolmanda riigi vahel jõustunud kokkulepe lõppladustamisrajatis kasutamiseks selles riigis, võttes arvesse direktiivi 2006/117/Euratom artikli 16 lõike 2 kohaselt komisjoni poolt kehtestatud kriteeriume.

Eksportiv liikmesriik teavitab komisjoni enne vedu kolmandasse riiki sellise kokkuleppe sisust ning võtab mõistlikke meetmeid, et olla kindel järgmises:

- a) sihtriik on sõlminud Euroopa Aatomienergiaühendusega kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist käsitleva lepingu või on kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni („ühiskonventsioon”) osaline;
- b) sihtriigil on olemas radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja lõppladustamise programmid, mille kõrget ohutustaset taotlevad eesmärgid on samaväärsed käesoleva direktiiviga kehtestatud eesmärkidega, ja
- c) sihtriigi lõppladustamisrajatisel on luba radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmiseks, kõnealune rajatis on töös enne vedu ning seda juhitakse nimetatud sihtriigi radioaktiivsete jäät-

mete käitlemise programmide raames seatud nõuetega kooskõlas.

2. PEATÜKK

KOHUSTUSED

Artikkel 5

Riiklik raamistik

1. Liikmesriigid kehtestavad kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise tagamiseks riikliku õigusliku, reguleeriva ja organisatsioonilise raamistiku („riiklik raamistik”), mille abil määratakse kindlaks vastutus ja asjaomaste pädevate asutuste töö koordineerimine, ning tagavad selle raamistiku toimimise. Riikliku raamistikuga nähakse ette kõik järgnev:

- a) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise poliitika rakendamist käsitlev riiklik programm;
- b) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitlev riiklik kord. Liikmesriikide pädevusse jääb otsustada, kuidas selline kord vastu võetakse ning millise õigusakti abil seda kohaldatakse;
- c) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise tegevuse või koha või mõlema jaoks tegevuslubade andmise süsteem, mis hõlmab sellise tegevusloata tegevuse, koha või mõlema käitamise või mõlema keelamist ning näeb vajaduse korral ette tegevuse, koha või mõlema edasise haldamise tingimused;
- d) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise tegevuse või koha või mõlema jaoks asjakohane kontrollisüsteem, haldamise süsteem, korrapärased inspekteerimised, dokumenteerimis- ja aruandluskohustus, sealhulgas asjakohased meetmed lõppladustamisrajatisete sulgemisjärgsete perioodide puhuks;
- e) jõustamismeetmed, sealhulgas käitlemise peatamine ja tegevusloa muutmine, kehtivusaja lõppemine või kehtetuks tunnistamine, vajaduse korral koos nõuetega alternatiivsetele lahendustele, mis annavad tulemuseks tõhustatud ohutuse;
- f) vastutuse kindlaksmääramine asutuste vahel, kes osalevad kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise eri etappides. Riikliku raamistiku alusel lasub esmavastutus kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete eest jäätmete tekitajal või teatud erioludes tegevusloa omanikul, kellele pädevad organid on sellise vastutuse usaldanud;
- g) riiklikud nõuded üldsuse teavitamisele ja osalemisele;
- h) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise rahastamiskava(d) vastavalt artiklile 9.

2. Liikmesriigid tagavad, et riiklikku raamistikku vajaduse korral täiustatakse, võttes arvesse käitiskogemusi, artikli 4 lõike 3 punktis f osutatud otsustusprotsessi tulemusi, asjaomase tehnoloogia arengut ja teadusuuringuid.

Artikkel 6

Pädev reguleeriv asutus

1. Iga liikmesriik asutab pädeva reguleeriva asutuse kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutuse valdkonnas ja tagab selle toimimise.

2. Liikmesriigid tagavad, et pädev reguleeriv asutus on funktsionaalselt eraldatud igast muust asutusest või organisatsioonist, kes tegeleb tuumaenergia või radioaktiivsete ainete kasutamise või kasutamise edendamise, sealhulgas elektrienergia tootmise ja radioisotoopide rakendustega või kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega, et tagada pädeva reguleeriva asutuse tegelik sõltumatus ja kaitsta teda reguleerimisel põhjendamatu mõju eest.

3. Liikmesriigid tagavad, et pädeval reguleerival asutusel on volitused ning inim- ja finantsressursid, mis on vajalikud tema kohustuste täitmiseks seoses artikli 5 lõike 1 punktides b, c, d ja e kirjeldatud riikliku raamistikuga.

Artikkel 7

Tegevusloa omanikud

1. Liikmesriigid tagavad, et esmavastutus kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohta ja/või tegevuse ohutuse eest on tegevusloa omanikul. Seda vastutust ei saa edasi anda.

2. Liikmesriigid tagavad, et kehtestatud riikliku raamistikuga kohustatakse tegevusloa omanikke pädeva reguleeriva asutuse reguleeriva kontrolli all korrapäraselt hindama, kontrollima ja mõistlikus võimalikus ulatuses pidevalt parandama oma kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohta või tegevuse ohutust, tehes seda süstemaatiliselt ja kontrollitaval viisil. Seda saab saavutada asjakohase ohutushindamise ja muude andmete ja tõendite abil.

3. Käitlemise kohale või tegevusele loa andmise ühe osana hõlmab ohutuse tõendamise tegevuse väljaarendamist ja teostamist ning koostööd väljaarendamist, käitamist ja dekomisjoneerimist või lõplaudustamisrajatise sulgemist ja sulgemisjärgset etappi. Ohutuse tõendamise ulatus peab olema vastavuses tegevuse keerukusega ja kasutatud tuumkütuse ning radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohta või tegevusega seotud ohu suurusega. Tegevuslubade väljastamisega aidatakse kaasa käitlemise kohta või tegevuse ohutusele tavapärase käitamistingimustes, ettearvatavate käitamisjuhtumite ja projekteerimisel ette nähtud õnnetuste korral. Ohutuse tõendamisega kinnitatakse koostööd tegevuse ohutust. Kohaldatakse meetmeid avariide ärahoidmiseks ja nende tagajärgede leevendamiseks, sealhulgas selliste füüsiliste tõkete ja tegevusloa omaniku halduslike kaitsemenetluste kont-

rollimist, mille mittetoimimise tagajärjel võiks ioniseeriv kiirgus hakata oluliselt mõjutama töötajate ja muu elanikkonna tervist. Kõnealuse lähenemisviisiga selgitatakse välja ebakindlad valdkonnad ja vähendatakse neid.

4. Liikmesriigid tagavad, et riikliku raamistikuga nõutakse tegevusloa omanikelt seda, et nad kehtestaksid ja rakendaksid integreeritud juhtimissüsteeme, sealhulgas kvaliteedi tagamist, milles peetakse esmatähtsaks kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust ning mida pädev reguleeriv asutus regulaarselt kontrollib.

5. Liikmesriigid tagavad, et riikliku raamistikuga nõutakse tegevusloa omanikelt piisavate rahaliste vahendite ja inimressursside eraldamist ja olemasolu, et täita lõigetes 1–4 sätestatud kohustusi seoses kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutusega.

Artikkel 8

Ekspertideadmised ja oskused

Liikmesriigid tagavad, et riikliku raamistikuga nõutakse kõigilt osalistelt nende töötajate koolitamist ja väljaõpetamist, samuti uurimis- ja arendustööga tegelemist, et rahuldada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riikliku programmi vajadused, et saada, säilitada ja edasi arendada vajalikke ekspertideadmisi ja oskusi.

Artikkel 9

Rahalised vahendid

Liikmesriigid tagavad, et riikliku raamistikuga nõutakse piisavate rahaliste vahendite olemasolu, kui neid vajatakse artiklis 11 osutatud riiklike programmide rakendamiseks, eelkõige kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemiseks, võttes vajalikul määral arvesse kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete tekitajate vastutust.

Artikkel 10

Läbipaistvus

1. Liikmesriigid tagavad, et kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist käsitlev vajalik teave avalikustatakse töötajatele ja muule elanikkonnale. Selline kohustus hõlmab seda, et pädev reguleeriv asutus teavitab üldsust oma pädevusalas. Teave avalikustatakse üldsusele riiklike õigusaktide ja rahvusvaheliste kohustuste kohaselt ning tingimusel, et sellega ei kahjustata muid huvisid, muu hulgas näiteks julgeolekuhuvisid, mida on tunnustatud riiklikes õigusaktides või rahvusvahelistes kohustustes.

2. Liikmesriigid tagavad, et üldsusele antakse riigi õigusaktide ja rahvusvaheliste kohustuste kohaselt asjakohane võimalus tõhusalt osaleda kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud otsuste tegemises.

*Artikkel 11***Riiklik programm**

1. Iga liikmesriik tagab selle, et rakendatakse kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikku programmi („riiklik programm“), mis hõlmab tema jurisdiktsioonis tekkinud igasugust liiki kasutatud tuumkütust ja radioaktiivseid jäätmeid ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kõiki etappe tekitamisest kuni lõpladustamiseni.

2. Iga liikmesriik vaatab oma riikliku programmi korrapäraselt läbi ja ajakohastab seda, võttes vajadust mööda arvesse tehnika ja teaduse saavutusi ning eksperdi hinnangutest teada saadud soovitusi, õppetunde ja häid tavasid.

*Artikkel 12***Riikliku programmi sisu**

1. Riiklikus programmis nähakse ette, mil viisil kavatseb liikmesriik viia ellu oma artiklis 4 osutatud riiklikku poliitikat kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks, et tagada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmine, ning programm hõlmab kõike järgmist:

- a) liikmesriigi riikliku poliitika üldised eesmärgid seoses kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega;
- b) olulised verstapostid ja selge ajaline raamistik nende verstapostideni jõudmiseks riikliku programmi üldiste eesmärkide raames;
- c) ülevaade kasutatud tuumkütusest ja radioaktiivsetest jäätmetest ning tulevikus tekkivate koguste prognoosid, kaasa arvatud dekomisjoneerimise korral tekkivad kogused, näidates selgelt radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse asukoha ja koguse vastavalt asjakohasele radioaktiivsete jäätmete klassifikatsioonile;
- d) põhimõtted või plaanid ja tehnilised lahendused jäätmete tekitamisest kuni lõpladustamiseni;
- e) põhimõtted või plaanid lõpladustamisrajatise sulgemise järgseks ajaks, sealhulgas ajavahemikuks, mille jooksul säilitatakse asjakohane kontroll ja vahendid, mida kasutatakse lõpladustamisrajatist käsitleva teabe pikaajaliseks säilitamiseks;
- f) kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise lahenduste rakendamiseks vajalikud teadusuuringud, arendustööd ja tõendamistegevused;
- g) vastutus riikliku programmi elluviimise eest ja peamised näitajad, mille kaudu saab jälgida programmi rakendamise edenemist;

h) riikliku programmi kulude hinnang ning nimetatud hinnangu lähtekohad ja eeldused, sealhulgas nende esitamine eri hetkedel;

i) kehtiv(ad) rahastamiskava(d);

j) artiklis 10 osutatud läbipaistvuspoliitika või -protsess;

k) nende olemasolu korral liikmesriigi või kolmanda riigiga sõlmitud kokkulepe/kokkulepped kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohta, sealhulgas lõpladustamisrajatiste kasutamise kohta.

2. Riiklik programm ja riiklik poliitika võib sisalduda ühes või mitmes dokumendis.

*Artikkel 13***Teatamine**

1. Liikmesriigid teatavad komisjonile oma riikliku programmi ja selle hilisemad olulised muudatused.

2. Kuue kuu jooksul pärast teatamise kuupäeva võib komisjon paluda selgitusi ja/või avaldada arvamust selle kohta, kas riikliku programmi sisu on kooskõlas artikliga 12.

3. Kuue kuu jooksul pärast komisjoni palve saamist või arvamuse avaldamist esitab liikmesriik nõutud selgituse ja/või teavitab komisjoni riikliku programmi mis tahes muutmisest.

4. Kui komisjon teeb otsuse Euratomi rahalise või tehnilise abi eraldamise kohta kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kohtade või tegevuste jaoks, võtab ta arvesse liikmesriigi selgitusi riikliku programmi kohta ja selle raames tehtud edusamme.

*Artikkel 14***Aruandlus**

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile esimese aruande käesoleva direktiivi rakendamise kohta hiljemalt 23. augustiks 2015 ja seejärel iga kolme aasta tagant vastavalt ühiskonventsioonis ette nähtud läbivaatamisele ja aruandlusele.

2. Liikmesriikide aruannete põhjal esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule järgmised dokumendid:

a) aruande käesoleva direktiivi rakendamisel tehtud edusammude kohta ning

b) ülevaade ühenduse territooriumil olevate kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete kohta ja osutatud materjalide tekkimise tulevikuprognoosi.

3. Kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutu käitlemise ohutusnormide kõrge taseme saavutamiseks hindavad liikmesriigid regulaarselt ning vähemalt kord kümne aasta jooksul ise oma riiklikku raamistikku, pädevat reguleerivat asutust, riiklikku programmi ja selle rakendamist ning kutsuvad rahvusvahelised eksperdid hindama oma riiklikku raamistikku, pädevat reguleerivat asutust ja/või riiklikku programmi. Mis tahes eksperdi hinnangute tulemused tehakse teatavaks komisjonile ja teistele liikmesriikidele ning need võidakse teha kättesaadavaks üldsusele, kui ei teki vastuolu julgeoleku ja ärisaladuse huvidega.

3. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 15

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 23. augustiks 2013. Liikmesriigid teavitavad neist viivitamata komisjoni.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Käesoleva direktiivi kasutatud tuumkütusega seotud sätete ülevõtmise ja rakendamise kohustust ei kohaldata Eesti, Iirimaa,

Küprose, Luksemburgi, Läti, Malta ja Taani suhtes seni kaua, kui nad ei otsusta viia ellu tuumkütusega seotud mis tahes tegevust.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastu võetud põhiliste riiklike õigusnormide teksti ning kõnealuste õigusnormide hilisemad muudatused.

4. Liikmesriigid teatavad komisjonile esimest korda oma kõiki artiklis 12 nimetatud punkte hõlmava riikliku programmi sisu võimalikult kiiresti, kuid mitte hiljem kui 23. augustil 2015.

Artikkel 16

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 17

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 19. juuli 2011

Nõukogu nimel

eesistuja

M. SAWICKI